

D' LIEFDE

Stadsklooster Haarlem

Verhalen langs de Liefdeswandeling

Verhalen langs de Liefdeswandeling

Startpunt

A.1 Stadsklooster Haarlem - Oude Groenmarkt 3-5, Haarlem

Hier begint de wandeling. Een plek waar stilte, aandacht en ontmoeting samenkomen, aan de voet van de Bavo.

B.1 Gevelsteen Trou moet Blycken - Kleine Houtstraat 37, Haarlem

Een eeuwenoud symbool van trouw en opofferende liefde, verstoppt in een gevelsteen in de Kleine Houtstraat.

Hier woonde een van de voorlieden van Trou moet Blycken, een Haarlemse herensociëteit die teruggaat tot 1503. Op het blazoen prijkt de pelikaan die haar jongen voedt met haar eigen bloed: volgens de overlevering een daad van uiterste liefde.

Maar kijk nog eens goed: is dat wel een pelikaan? De liefdevolle vogel lijkt hier verdacht veel op een arend. Liefde maakt soms blind, en ambachtslieden gaven hun verbeelding de ruimte.

Door de eeuwen heen zijn meer vogels symbool geworden voor liefde. Welke vogel roept dat bij jou op?

Vleeshal - Grote Markt 16, Haarlem

Dit historische marktplein is al eeuwenlang een plek van handel en samenkomst. Waar mensen elkaar tegenkwamen en soms vonden.

Auto's op de Grote Markt? In de jaren '50 was dat heel normaal. Met wat geluk parkeerde je zelfs voor de Vleeshal.

De auto veranderde relaties: hij bood jongeren een plek buiten het toezicht van ouders. Dat leidde tot heel wat spannend geklungel op de achterbank. En zonder navigatie op vakantie gaan... dat zette menig relatie óók op scherp. Herkenbaar?

Frans Hals Museum - HAL - Grote Markt 16, Haarlem

Frans Hals verbeeldde liefde, verbondenheid en menselijkheid in zijn portretten. Soms subtiel, soms uitbundig.

Frans Hals, de schilder waar Haarlem zo trots op is, verbeeldde niet alleen schutters en figuren als Malle Babbe, maar ook de liefde. Soms uitbundig, soms ingetogen.

Het afgebeelde koppel is waarschijnlijk Isaac Massa en Beatrix van der Laen. In hun portret zijn subtiele liefdessymbolen te vinden: klimop als teken van trouw, een hand op het hart, een arm die zich vertrouwelijk om de ander legt. Rechts is een liefdestuin te zien; links een distel met de bijnaam 'mannentrouw'.

Als jij je met een geliefde zou laten portretteren, wat zou je dan laten zien?

C.1 Stadhuis Haarlem - Grote Markt 2, Haarlem

Hier zijn talloze huwelijken gesloten. Liefde als belofte, vastgelegd in wet en ritueel.

Vanaf het bordes van het stadhuis hebben talloze pasgehuwde stellen gezwaaid. Lange tijd was trouwen alleen mogelijk voor man-vrouwstellen; inmiddels is het huwelijk er voor iedereen. Hoe vergaat het die huwelijken eigenlijk? Welke relaties houden het vaakst stand, denk je?

D.1 Prinsenhof - Prinsenhof, Haarlem

Een plek om stil te staan bij romantische idealen, hofmakerij en de 'prins(es) op het witte paard'.

Het Prinsenhof nodigt uit om stil te staan bij het beeld van de prins op het witte paard: de held die komt redden. Sprookjes en films hebben dat ideaalbeeld lang gevoed. Vandaag dromen we misschien anders: meer gelijkwaardig, minder heldhaftig, realistischer?

Deze plek roept ook gedachten op aan hofmakerij: flirten met woorden, blikken en gebaren. Ben jij ooit op een bijzondere manier het hof gemaakt?

Stedelijk Gymnasium - Prinsenhof 1, Haarlem

Achter deze muren bloeiden al eeuwen vriendschappen, verlangens en eerste liefdes.

In de gebouwen rond het Prinsenhof huist het Stedelijk Gymnasium. Hoewel veel mensen hun partner tegenwoordig online ontmoeten, blijft de middelbare school voor velen de plek van de eerste liefde. Hoeveel liefdes zullen er op schoolfeesten en in de klas ontstaan zijn, sinds deze school in 1389 startte? Waar denk jij aan bij school-verliefdheden?

Malle Babbe (beeldje) - Barteljorisstraat (halverwege), Haarlem

De 'heks van Haarlem': liefde kan ook gekte zijn, ongeremd en dwars tegen de norm in. Kijk, halverwege de Barteljorisstraat, daar staat ze: 'Malle Babbe' (een beeldje aan de linkerkant). Misschien ken je haar van het schilderij van Frans Hals of het liedje dat Rob de Nijs over haar heeft gezongen: <https://youtu.be/ZbQQrtPCU5Y>.

'De heks van Haarlem' Malle Babbe was in 1642 opgenomen in het Pest-, Dol- en Leprooshuis (het middeleeuws gebouw waarin nu het Museum van de Geest is gevestigd).

Ook de liefde maakt dol: je kunt stapelgek zijn op iemand. Tot welke dwaze acties heeft de liefde jou geleid?

E.1 Corrie ten Boom Huis - Barteljorisstraat 19, Haarlem

Een krachtig voorbeeld van naastenliefde en moed, zelfs onder levensgevaarlijke omstandigheden.

Als er iemand was die naastenliefde serieus nam, dan was het Corrie ten Boom wel. Tijdens WO II werd in haar huis een geheime kamer gebouwd, waarin Joodse en andere onderduikers zich in geval van nood konden verschuilen. Corrie overleefde de oorlog en stortte zich op evangelisatie activiteiten, die nu worden voortgezet door de gidsen in dit museum-huis.

Door boeken en een film over Corries levensverhaal werd het Corrie ten Boom huis een ware toeristenbestemming, vooral voor Amerikanen.

Hoe kijk jij naar het fenomeen 'naastenliefde' in deze tijden van social media?

F.1 Gevelstenen 'T Geloof en 'D Hoop - Ridderstraat 22, Haarlem

Geloof, hoop en liefde: drie klassieke waarden, hier letterlijk in steen vereeuwigd.

Oorspronkelijk hadden de huizen op de Ridderstraat nummer 20, 22 en 24 een eigen gevelsteen. Toen de panden naast nummer 22 werden verbouwd, werden de gevelstenen eruit gebikt en verdwenen ze uit het straatbeeld. Dankzij de Gevelstenen Vereniging Haarlem werden 'T Geloof en 'D Hoop later opgespoord en, na een lange adem en een ingewikkelde ruilactie, keerde 'T Geloof terug naar Haarlem. De gevelstenen, die door de deels ontblote vrouwen zeer sexy waren voor die tijd, werden gerestaureerd. Sinds een paar jaar zijn ze na anderhalve eeuw weer samen in hartje Haarlem.

Wil je er meer over weten? Kijk naar <https://www.youtube.com/watch?v=kfhD3ASSeoc>

Deze symbolen voor geloof, hoop en liefde komen uit de bijbel. Heeft het al dan niet hebben van een geloof invloed op jouw liefdesleven?

G.1 CHCO Café (Chocolate Company) - Kruisstraat 15, Haarlem

Chocolade en liefde zijn al eeuwen met elkaar verbonden. Misschien proef je hier meer dan alleen cacao.

Haarlem is óók een chocoladestad. In 1863 begon banketbakker Gerardus Johannes Droste hier met zijn pastilles, lekkers dat al snel met liefde werd verbonden.

Ken je het droste-effect? Het is een visueel effect, waarbij een afbeelding een verkleinde versie van

zichzelf bevat. Begonnen in deze Haarlemse afbeelding, nu internationaal bekend effect.

Al bij de Azteken stond chocolade bekend als liefdesdrank; Montezuma II dronk er naar verluidt graag een extra kop van. De Spanjaarden namen dit geloof van de Azteken over en introduceerden het in Europa. Ook nu weten we dat chocolade stoffen bevat die doen denken aan verliefdheid.

Is het CHCO Café open? Als je er iets koopt en bij de kassa het codewoord 'liefde' zegt, zul je verwend worden met een liefdevol lekkernijtje...

H.1 Volkslust - Nieuwe Gracht 45, Haarlem

Lust & Liefde

Een mooie plek om stil te staan bij lust en liefde en het verschil daartussen. Beide zijn al eeuwen geliefde thema's in de poëzie.

De Haarlemse dichter Pieter Langendijk schreef het treffend: 'De lust vergaat. De liefde is eeuwig als de ziel.'

Gedichten over lust mogen dan tijdelijk zijn, ze blijven bestaan in beelden van vuur, honger en verlangen. Soms uitbundig, soms verrassend kort, zoals bij Vondel: 'U, nu!'

Heb jij weleens een liefdesgedicht geschreven, of verleid je liever op een andere manier?

Groen & historie

I.1 Kenaupark - Hannie Schaft Monument - Kenaupark, Haarlem

Liefde voor vrijheid en rechtvaardigheid. Een herinnering aan moed, verlies en verbondenheid.

Vrijwel middenin het Kenaupark staat het monument ter nagedachtenis aan Hannie Schaft.

Hannie Schaft is de bekendste vrouwelijke verzetsstrijder tijdens WO II. Haar bijnaam was 'het meisje met het rode haar'. Ze verrichtte gevaarlijke koeriersdiensten en raakte nauw verbonden met verzetsman Jan Bonekamp. Beide overleven de oorlog niet. Drie weken voor het einde van WO II is Hannie geëxecuteerd in de duinen bij Bloemendaal. Op de erebegraafplaats in Overveen is zij herbegraven.

Als je samen door de stad en dit park loopt, realiseer je je misschien niet, dat het liefhebben in vrijheid niet vanzelfsprekend is.

Korte Rozenstraat - Korte Rozenstraat, Haarlem

De roos als universeel symbool van liefde: mooi, kwetsbaar en soms pijnlijk.

Tijdens een liefdeswandeling móeten we natuurlijk even door de (Korte) Rozenstraat lopen.

Hoe de rode roos symbool werd voor liefde kent verschillende verhalen. In de Griekse mythologie speelt Aphrodite (Venus) een rol: zij zou zich hebben geprikt aan de doorn van een witte roos, die daardoor rood kleurde. En toen haar geliefde Adonis stierf, zouden uit de aarde rode rozen zijn gegroeid.

De goden wisten toen nog raad met grote gevoelens!

Groen & historie

Stationsplein – Beelden Kenau & Ripperda - Stationsplein, Haarlem

Twee historische figuren, samen afgebeeld. Liefde, macht en mythe raken zijn hier met elkaar verweven.

Op het Stationsplein zie je een beeld van een man en een vrouw: Ripperda en Kenau.

In 1572 komt Haarlem tijdens de Tachtigjarige Oorlog in opstand tegen de Spanjaarden. Mannen én vrouwen vechten mee, waaronder de beroemde Kenau Hasselaer. Hoe de verhouding tussen Kenau en Wigbolt precies was, weten we niet, maar in de boeken *Kathelijne van Kenau* (Lydia Rood) en *Kenau* (Tessa de Loo) bloeit er een bijzondere vriendschap.

B.2 Station Haarlem - Stationsplein, Haarlem

Ontmoetingen, afscheid, hereniging: stations zijn emotionele knooppunten bij uitstek.

Het station in Haarlem is het enige station in Nederland in de art nouveau of Jugendstil-stijl, waar ook enige liefdes tot bloei zijn gekomen.

Leo en Marlies zijn een verliefd treinstel
Of Marlies even wil assisteren op perron 3 bij het uitstappen van een invalide reiziger. De lokettiste van het Haarlemse NS-station wandelt er naartoe en ziet plotseling een bekend gezicht. Haar nieuwe liefde conducteur Leo staat er met een bosje bloemen en een rood sieradendoosje met een ring erin. Op het moment dat hij knielt, wordt het Marlies duidelijk. „Wil je met me trouwen?“ „Absoluut“, luidt haar antwoord.

Hoe sta jij tegenover het huwelijk? Een bezegeling van liefde, het bieden van juridische en financiële zekerheid, een leuke traditie, of wat anders?

C.2 Ripperdapark - Ripperdapark, Haarlem

Een groene plek die laat voelen hoe liefde ook in openbare ruimte kan worden verweven.

Of je het prettig vindt om op een plein of in een straat te zijn, hangt grotendeels samen met hoeveel liefde er in die openbare ruimte is gestopt. Welke elementen van liefde hebben stedenbouwkundigen en bewoners op dit plein aangebracht? Stel dat jij liefde in dit plein zou kunnen stoppen, wat zou jij dan willen toevoegen of veranderen?

(Denk eventueel aan een plek in de stad die je heel fijn vindt, wat maakt die plek tot een prettige plek?)

Beertjesbeeld (Frank Letterie) - Ripperdapark (richting Parklaan), Haarlem

Een ode aan de liefde voor knuffels, troost, veiligheid en herinnering.

Verderop in het Ripperdapark, in het perkje richting de Parklaan, vind je een traktatie voor arctofielen (liefhebbers van (teddy)beren): twee bronzen beertjes van Frank Letterie. Ze roepen misschien herinneringen op aan je eigen knuffelbeer of een andere dierbare knuffel.

De liefde voor een (eerste) knuffel gaat vaak diep: velen herinneren zich het drama van een kwijtgeraakte knuffel of koesteren nog steeds hun eerste knuffel.

D.2 Tussenplaats (verborgen pleintje) - Tussenplaats, Haarlem

Een verborgen pleintje: klein, intiem en verrassend, net als sommige vormen van liefde.

Een verborgen pleintje, een prima plek voor tortelduifjes. Neem plaats op één van de bankjes en kijk om je heen. Wat hebben bewoners en stedenbouwkundigen hier aan liefdevolle elementen toegevoegd?

Voel je verschil met het Ripperdapark?

Water & cultuur

E.2 Zandersbrug / Spaarne – Molen De Adriaan - Zandersbrug, Haarlem

Liefde voor de stad Haarlem, met uitzicht op 't Spaarne en Molen de Adriaan.

Vanaf de Zandersbrug heb je een prachtig zicht op het Spaarne en molen de Adriaan. De molen heeft verschillende functies gehad: Trasmolen, tabaksmolen, korenmolen en is nu museum-molen. Dit beeld doet bij menig Haarlemmer de liefde voor de stad opborrelen.

Het Spaarne dat altijd stroomt...

Boudewijn de Groot bezingt de liefde voor het Spaarne in een [lied](#) geschreven door Lennaert Nijgh:

De Haarlemse singer-songwriter Raoul Michel beschrijft zijn 'pure liefde voor de stad' in '[Ze heeft me betoverd](#)'.

Herken je dat, de liefde voor Haarlem, of misschien voor een andere stad of plaats? Van welke plek gaat jouw hart harder kloppen?

Begijnebrug & Bakenessergracht - Begijnebrug, Haarlem

Een schilderachtige overgangspek waar bruggen verbinden, net als liefde dat doet.

F.2 Cakeworks - Korte Begijnestraat, Haarlem

Tradities rond feest/trouwen, zoetheid en de liefde vieren.

Waar komt de traditie van bruidstaarten vandaan? In middeleeuws Engeland brachten gasten zoete broodjes of cakejes mee, die als een piramide werden opgestapeld. Konden de bruid en bruidegom elkaar bovenop kussen zonder dat de piramide omviel, dan beloofde dat geluk en kinderen. Deze piramide ontwikkelde zich later tot de meerlaagse bruidstaart. Wist je dat de bovenste laag vaak wordt ingevroren en pas op het eerste huwelijksjubileum wordt gegeten? Deze 18e-eeuwse traditie staat symbool voor geluk en een kinderrijk huwelijk.

Begijnhof & Kortjakje-beeldje - Begijnhof, Haarlem

Een plek waar vroomheid, volksverhalen en rauwere kanten van liefde samenkomen.

Je betreedt nu de kleine Haarlemse rosse buurt, twee bordelen en een raam. Geen mooiere plek om wat meer over de liefde te mijmeren.

Als je bij de Begijnhof linksaf gaat zie je als het goed is aan je rechterhand een beeldje van een meisje, aan de voet van de Waalse kerk. Het is Kortjakje.

Is Kortjakje een vroom, ziekelijk meisje? Nee! Kortjakje is helemaal niet ziek maar dronken. En misschien zelfs wel een hoertje.

'Kortjakje' is van origine een schunnig volkslied.

De naam Kortjakje komt van 'jakje', een kledingstuk ('bovenkleed') voor vrouwen. De eerste versie van het lied Kortjakje, dat ergens begin 18de eeuw werd opgetekend, begon zo:

*Kortjakje seer hups en fijn
Is de meeste tijd beschonken,
Kortjakje mag geen Brandewijn
Maer het moet Jenever zijn*

*Later zijn er varianten gemaakt waarin de zin
'zondags als haar liefste komt, is ze weer gezond',
werd vervangen door 'zondags ziet ze heer pastoor,
daar spreidt zij haar beentjes voor'.*

*Draai Kortjakje de rug toe en kijk goed om je heen: zie
je de gevelsteen met zinspreuk over de liefde? En er is
hier nog veel meer liefde om je heen!*

G.2. Theater De Liefde - Begijnhof 10, Haarlem

Liefde als daad van verzet.

*In de Begijnhof kapel is middenin de Corona
pandemie door zangeres Mylou Frencken, beeldend
kunstenaar Gerrie Hondius en journalist Simone
Lensink Theater de Liefde opgericht.*

*In Theater De Liefde worden kleinkunst, cabaret,
muziek en literaire voorstellingen geprogrammeerd
en er is ruimte voor talkshows en kindertheater
In De Liefde zijn op donderdag-, vrijdag- en
zaterdagavond cabaret en kleinkunst te zien.*

*De Liefde heeft een verbindende functie in Haarlem
en in de buurt en is bijvoorbeeld ook beschikbaar als
repetitieruimte voor koren en toneelgezelschappen.*

H.2 Wijngaardtuin - Morinnesteeg, Haarlem

Een stille, groene plek om even te vertragen: hier vergeet je bijna dat je in het hart van Haarlem bent. Als de tuin open is, kan je er even gaan genieten van deze groene, rustige plek midden in de stad. Bijvoorbeeld door de drie beelden te bekijken. Welke vind je het meest in de liefdeswandeling passen?

I.2. Grote of Sint-Bavokerk - Grote Markt, Haarlem

De Grote- of St. Bavokerk is al eeuwenlang getuige van rituelen rond liefde, geloof en gemeenschap.

J.2 Klokhuisplein / Gerechtsgebouw (Vrouwe Justitia) - Klokhuisplein, Haarlem

Liefde en recht raken elkaar hier.

In het gebouw, waar vroeger het geld werd gedrukt door Johan Enschedé, bevindt zich nu de poort naar het gerechtsgebouw, te herkennen aan het beeld van vrouwe Justitia erboven.

De link tussen liefde en recht kan verschillende vormen aannemen: liefde als onderwerp van juridische conflicten (zoals echtscheidingen), als motief in strafzaken (misdad uit passie of machtsmisbruik binnen relaties), enzovoort.

Liefde en recht kunnen ook als tegenpolen worden gezien: recht stelt grenzen en hanteert regels en rationaliteit, terwijl liefde vaak irrationeel, spontaan en gevoelig is.

Eindpunt (rondwandeling)

Stadsklooster Haarlem - Oude Groenmarkt 3-5, Haarlem

Terug bij het begin. Met nieuwe gedachten, misschien een zachter hart?

Maak van je hart
een hoofdzaak.

stadskloosterhaarlem.nl/tuimeltekst

Disclaimer

Verhalen langs de Liefdeswandering is met liefde samengesteld. Mocht je toch een onjuistheid ontdekken, dan horen wij dat graag via communicatie@stadskloosterhaarlem.nl